

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

973

Vragen van de leden **Van Nispen** en **Kwint** (beiden SP) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *het ambtshalve toevoegen van een advocaat door een rechter aan een moeder die niet zelfredzaam is* (ingezonden 11 november 2021).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 6 december 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 903.

Vraag 1, 2

Wat is uw reactie op de uitspraak van de rechtbank Zeeland-West-Brabant die ambtshalve een advocaat toevoegt aan een moeder omdat zij niet zelfredzaam is, zonder dat daar een wettelijke basis voor is?¹

Wat vindt u ervan dat iemand die de Nederlandse taal niet goed beheerst, noch in staat is gebleken het ter zitting besprokene goed te begrijpen, zonder rechtsbijstand voor de rechter verschijnt voor een cruciale zitting, namelijk het beëindigen van het gezag? Hoe zou dit in de toekomst voorkomen kunnen worden?

Antwoord 1, 2

Ik waardeer de uitkomst in deze uitzonderlijke zaak als positief in het belang van de rechtsbescherming. Rechtsbescherming van burgers behoort op meerdere manieren geborgd te zijn. Onafhankelijke rechtspraak moet die bescherming bieden. Daarbij hoort ook de toegang tot en inzet van advocaten en mediators. In de meeste gevallen zullen mensen goed in staat zijn hun zaken zelf te regelen en zijn zij in staat om zelf een advocaat te benaderen om hun belang te behartigen als de zaak daarom vraagt. Het belang van rechtsbijstandsverlening door een advocaat is in de onderhavige kwestie – los van het feit of iemand de Nederlandse taal niet goed beheerst en het ter zitting besprokene niet goed begrijpt – evident. De moeder heeft echter om onduidelijke redenen kennelijk niet de weg naar een advocaat c.q. het juridisch loket weten te vinden. Pas bij de rechter werd duidelijk dat de moeder én geen advocaat had én ook niet kon begrijpen waarom zij voor de rechter verscheen.

Ik zet in om dergelijke signalen in een vroegtijdig stadium op te vangen en te voorkomen dat dit pas ter terechtzitting duidelijk wordt. Daarvoor zijn inmiddels diverse trajecten gestart waarbij vroegtijdige signalering van niet

¹ ECLI:NL:RBZWB:2021:5692

zelfredzaam zijn een belangrijke rol speelt. Uiteindelijk is het van belang dat binnen het ketennetwerk van rechtsbescherming (waaronder ik onder meer het Juridisch Loket, Sociale Raadsliden, de advocatuur, mediators en de Raad voor Rechtsbijstand versta) de hulpbehoevendheid van een burger die voor hem of haar verschijnt, gesignaleerd wordt. En dan zijn er uitzonderingsgevallen zoals in deze casus waarbij toch pas de rechter – die immers ook onderdeel is van voornoemd ketennetwerk – als eerste geconfronteerd wordt met de hulpbehoevendheid van de burger. Dan is het goed dat die rechter – als slot op de deur – een beslissing neemt zoals in deze casus.

Vraag 3

Wie draagt de kosten van de ambtshalve toegevoegde advocaat?

Antwoord 3

Een ambtshalve last tot toevoeging behoort in beginsel door de Raad voor Rechtsbijstand te worden opgevolgd. De kosten komen ten laste van het rechtsbijstandsbudget van de JenV-begroting.

Vraag 4

Wat vindt u ervan dat er geen wettelijke grondslag is om in dit soort gevallen ambtshalve een advocaat toe te voegen, terwijl dat evident in het belang van de rechtsbescherming is? Deelt u de mening dat het goed is dat rechters dan op zoek gaan naar mogelijkheden en met een beroep op het EVRM en een analoge toepassing van een vergelijkbare wettelijke bepaling tot een rechtvaardige uitkomst komen?

Antwoord 4

Uiteraard ben ik van mening dat bijstand door een advocaat in een zaak als deze aangewezen is. Daarvoor hebben we gesubsidieerde rechtsbijstand. De rechter stelt vast dat de moeder daar in dit geval ook recht op heeft. Zij heeft echter kennelijk de weg naar een advocaat c.q. het juridisch loket niet weten te vinden. Uit de uitspraak blijkt niet hoe dat komt.

Ik heb geen signalen ontvangen dat dit vaker voorkomt. De rechter heeft in dit uitzonderlijke geval in rechtsbijstand voorzien met een beroep op artikel 6 EVRM en analoge toepassing van artikel 817 Rv. Ik kan deze redenering goed volgen.

Vraag 5

Bent u bereid om een wettelijke grondslag te creëren voor het toevoegen van een advocaat aan belanghebbenden die niet zelfredzaam zijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Nee, ik acht een wetswijziging om een ambtshalve last tot toevoeging te creëren aan belanghebbenden die niet zelfredzaam zijn, nu niet aan de orde. Gesubsidieerde rechtsbijstand zou in de onderhavige zaak niet geweigerd zijn vanwege zelfredzaamheid en een toevoeging ligt hier gewoonweg in de rede, zij het met een eigen bijdrage. In het algemeen moet de inzet van de eerstelijnsvoorzieningen in samenwerking met de advocatuur voldoen om de hulpbehoevende burger te onderscheiden.

Ik zie wel dat een verplichte eigen bijdrage in dit soort zaken mogelijk knellend kan werken en impact heeft op de minder zelfredzame burger. Ik wil eerst het onderzoek van het WODC afwachten dat inzicht moet geven in de knelpunten die de Raad voor Rechtsbijstand ervaart bij het toetsen aan zelfredzaamheid. Daarbij kijkt het WODC ook nadrukkelijk naar de veranderingen in de tijd en samenleving die impact hebben gehad op de definitie van zelfredzaamheid. De planning is om het onderzoek in het voorjaar van 2022 af te ronden. Met de resultaten van dat onderzoek wil ik dan vervolgens kijken in welke gevallen de wet- en regelgeving een eigen bijdrage kent, maar dit in de praktijk mogelijk belastend is.